

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ Κ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Η ΠΑΛΙΑ ΜΕΓΑΛΗ

ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΝ ΛΑΜΠΙΡΙ

Η ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Α΄ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

1890—1912

Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «*Νεολόγου Πατρῶν*» τῆς 31
Ἰουλίου καὶ τῆς 1, 2 καὶ 3 Αὐγούστου 1935

«Πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, εὐρυ-
μίας τε καὶ εὐαρμωσίας δέεται».

ΠΛΑΤΩΝ

Ἐκδίδεται δαπάνῃ τοῦ Συλ-
λόγου Ζηρίας ἢ «Πρόοδος»

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ: ΘΕΟΔ. Α. ΚΟΥΚΟΥΡΑ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ 60—ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ
1937

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ Κ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΥΧΟΥ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Η ΠΑΛΙΑ ΜΕΓΑΛΗ

ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΝ ΛΑΜΠΙΡΙ

Η ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Α΄ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
1890—1912

Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Νεολόγου Πατρῶν» τῆς 31
Ἰουλίου καὶ τῆς 1, 2 καὶ 3 Αὐγούστου 1935

«Πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, εὐρυθ-
μιας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται».

ΠΛΑΤΩΝ

Ἐκδίδεται δαπάνῃ τοῦ Συλ-
λόγου Ζηρίας ἢ «Πρόοδος»

23 ΦΕΒ. 1976

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ: ΘΕΟΔ. Α. ΚΟΥΚΟΥΡΑ

ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ 69 ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

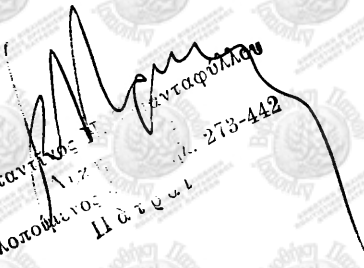
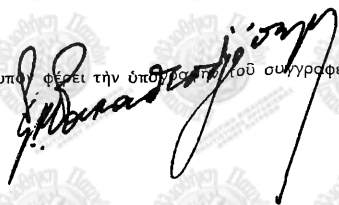
1937
ΔΩΡΕΑ

ΚΩΣΤΑ Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΕΘΝ. ΒΙΒΛ. ΠΑΤΡΩΝ

ΠΑΤΡΩΝ

Κάθε αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέως.

Κωνσταντίνος Γ. Ανταφύλλου
117
Φιλοποίμενος Πάτρας Τ.Κ. 273-442
Πάτρα

ΕΚ ΤΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΩΝ ΘΕΟΔ. Α. ΚΟΥΚΟΥΡΑ - ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΚΑΘ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΟΝ

26/38

Η ΠΑΛΗΑ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ

ΕΝ ΛΑΜΠΙΡΙ (Ν. ΕΡΙΝΕΟΣ)
(ΖΗΡΙΑΣ ΠΑΤΡΩΝ)

Άφιερώνεται,

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΖΗΡΙΑΣ
ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΘΗΚΑΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΛΕΥΤΕΡΗΣ Κ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Πρόλογος

Ἡ παλῆα μεγάλη ἔμποροπανήγυρις τοῦ Λαμπίρι (Πατρῶν) λαβοῦσα χώραν εἰς τὸν δμώνυμον παραθαλάσσιον συνοικισμὸν τοῦ τ. δήμου Ἐρινεοῦ, ἐπὶ μακρὰν σειρὰν εἴκοσι καὶ πλέον ἔτων, ὑπῆρξεν τόσον ἐπιτυχῆς, ὥστε ἐκίνησε καθ' ἅπαντα τὰ ἐναλασσόμενα ἔτη τῆς λειτουργίας της, τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν συρροὴν πλείστου κόσμου τοῦ ἔμπορου καὶ μὴ, ἐξ ὄλων τῶν τότε καλυτέρων ἔμπορικῶν σημείων τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἔτος 1912, λόγῳ αἰτιῶν, αἵτινες ἐκτίθενται ἐν τῷ ἱστορικῷ μέρει, ἔπαυσε λειτουργοῦσα. Ἐκτοτε ἐπαινεταί—ἰδίως τὰ τελευταῖα ἔτη—προσπάθειαι κατεβλήθησαν τῶν ἀρμοδίων πρὸς ἐπανασύστασιν. Κατόπιν ἐπιτεύξεως ἐσχάτως τῆς ἐπανασυστάσεώς της, θ' ἀρχίσῃ ἐπαναλειτουργοῦσα εἰς τὸν αὐτὸν τοῦτον τόπον τοῦ Λαμπίρι, ἔνθα ἡ παλαιὰ τοιαύτη. Ἡ μελλοντικὴ ἐπαναλειτουργία τῆς παλῆας μεγάλης ἔμποροπανηγύρεως εἰς τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα καὶ δοξασμένα μέρη τοῦ Ἐρινεοῦ καὶ παρὰ τὰς φλοισβοειδεῖς διαχύσεις τῆς λιμνωτῆς παραφυάδος τοῦ Ἰονίου Πελάγους, θ' ἀποτελέσῃ καθ' ἀναπόδραστον λογικὴν συνέπειαν καὶ ὑπὸ τὴν ἄνω προϋπόθεσιν, τὴν ἔναρξιν τῆς δευτέρας περιόδου τῆς ἱστορίας της.

Τὴν ἀνέκδοτον ἱστορίαν τῆς α' περιόδου (1890—1912), ἀνέπτυξα, μὲ κάποιαν βέβαια βίαν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἀνακοινώσεως διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10295 τῆς 21-2-1935 ἐγγράφου του, περὶ συστάσεως ἐτησίως ἔμπορικῆς πανηγύρεως εἰς τὴν κοινότητα Ζηρίας, εἰς ἣν ὑπάγεται τὸ Λαμπίρι (ν. Ἐρινεός), διὰ τῆς παρούσης μελέτης, μετὰ λεπτομερειῶν ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς περιόδου ταύτης, καί, ὅπερ τὸ σπουδαιότερον, ἀνεκδότων περιστατικῶν καὶ ἐπεισοδίων λαβόντων χώραν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς λειτουργίας της καὶ δεικνυόντων ἐναργέστερον, διατὶ αὕτη ἐπεβλήθη, ἀνεπτύχθη καὶ ἐδοξάσθη τόσον, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συστάσεώς της. Τὴν πρὸ ὀφθαλμῶν ἱστορίαν τῆς ἔμποροπανηγύρεως ἔ-

γραψα, στηριχθείς εἰς τε τὰς στοματικὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐπανασύστασιν τῆς, ἅτινα καὶ δημοσιεύονται ὡς παράρτημα.

Ἡ μελέτη αὕτη ἦτις θέλει ἔσαι ἐπέχει θέσιν ἀρχείου τρόπων τινὰ τῆς ἐμποροπανηγύρεως καὶ ἐν μέρει τοῦ χωρίου Ζηρίας, δημοσιευθεῖσα διὰ τοῦ «Νεολόγου Πατρῶν» τῆς 31ης Ἰουλίου καὶ τῆς 1ης, 2ας καὶ 3ης Αὐγούστου 1935, ἀνατυποῦται ἐξ αὐτοῦ διὰ τοῦ παρόντος τεύχους πρὸς εὐρυτέραν γνῶσιν τῆς ἱστορίας τῆς ἐμποροπανηγύρεως ταύτης, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον συνέβαλλε ἐπὶ 22 ὀλόκληρα χρόνια καὶ εἰς ἐποχὴν ἄνευ συγκοινωνιῶν, εἰς παντὸς εἴδους συλλογὰς ἔγγυς τῶν τόπων διαμονῆς τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου τοῦ τ. δήμου Ἐρινεοῦ καὶ ἄλλων καὶ πρὸς ἐνημέρωσιν τῶν ἐπιθυμούντων τὴν παρακολούθησιν τῆς μελλούσης ἱστορίας τῆς β' περιόδου.

Τὴν ἀναδημοσίευσιν τῆς παρούσης μελέτης, ἥτις περιέχει λεπτομερείας τοιαύτας ποὺ δὲν εὐρίσκονται ἴσως εὐκόλα ἄλλοῦ, δὲν ἐπεξεργάσθην, ὅπως φαίνεται ὅτι θὰ εἶχα καθήκον νὰ κάμω, διότι νομίζω ὅτι ὄχι μόνον ἄσκοπα ἀλλὰ καὶ ἀντικαλλιτεχνικὰ μοῦ φαίνονται «τὰ φρεσκαρίσματα» ποὺ συνοδεύουν ἐνίοτε νέας ἐκδόσεις. Διότι καὶ ἐγὼ προτιμῶ ἓνα παλαιὸ ἀπὸ ἓνα ξαναβαμμένο ροῦχο, καὶ μαλλιά ποῦ ἄσπρισαν τὰ χρόνια, ἀπὸ τρίχες ποὺ ὀφείλουν τὸ μαῦρο τους χρῶμα εἰς τὸν τεχνίτην. Δι' αὐτὸ ἄφηκα ἀμετάβλητον τὴν, ἐν προκειμένῳ, μελέτην. Ἐλπίζω ὁμως μίαν ἡμέραν νὰ γράψω τίποτε πληρέστερον καὶ διὰ τὰς λεπτομερείας τῆς λειτουργίας καὶ διὰ τὰ ἀνέκδοτα περιστατικὰ καὶ ἐπεισόδια τῶν εὐθύμων καταστάσεων ἐκ τῆς ἐπικοινωνίας, λόγῳ τῆς σχετικῆς εὐκαιρίας πάντων τῶν ἀνθρώπων, πωλητῶν, ἀγοραστῶν, ἐπισκεπτῶν καὶ ἄλλων, ποῦ πλημμυρίζουν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τὴν ζωὴν τῆς παληᾶς μεγάλης ἐμποροπανηγύρεως ἐν τῷ ἀρχαιστάτῳ Ἐρινεῷ

ΕΛ. Κ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἄνω Ζήρια, Ἰούνιος 1936.

Η ΠΑΛΙΑ ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΕΝ ΛΑΜΠΙΡΙ

I

Αί έμποροπανηγύρεις έν γένει και ή τοιαύτη του Έρινεοῦ.

Χρόνια τώρα έχουν παρέλθει από τότε που έπαυσε να λειτουργή, ή παλιά μεγάλη έμποροπανήγυρις του Λαμπίρι (ν. Έρινεός) του τέως Ιστορικού δήμου Έρινεοῦ (1). Η μνήμη παντός Ζηραίου και ιδιαίτέρως εκείνων διά τους όποιους ή νεότης είναι τώρα πλέον ώραϊον μεμακρυσμένον δνειρον του παρελθόντος, διά της φαντασίας βλέπει ζωντανήν, ως να είναι σήμερα, την κίνησιν της κοσμοσυρροής έν τη έξακουστῇ και περιφήμῃ πανηγύρει, τάς ποικίλας και παντοειδεῖς σκηνας τών τε έγχωρίων και τών συναθροιζομένων πανταχόθεν ξένων και τάς έκτός τών άλλων, φαιδράς και πρωτοτύπους άνταλλαγάς έμπορευμάτων, πωλητῶν και άγοραστῶν, και τόν χαρμόσυνον θόρυβον όλων τών ανθρώπων εκείνων οΐτινες, άμα τῷ άκούσματι της προσεγγίσεως του ώρισμένου χρόνου της έναρξεως της έμποροπανηγύρεως, έσπευδον και από τάς άπέναντι άκόμη άκτάς της Πελοποννήσου, την Ρούμελη, διαπλέοντες έν φωναῖς άσμάτων τά ήσυχά ύδατα της γαλανῆς παραφυάδος του Ιονίου Πελάγους διά να φθάσουν εις τόν Ιστορικόν λιμένα του Λαμπίρι ή «Λαμπίρι τ' άμπέλια». Οί κάτοικοι της Ζηρίας ένθυμοῦνται καλύτερον παντός άλλου τά της μεγάλης έμποροπανηγύρεως, διότι εκείνοι ήσαν, οί άμεσότερον, τρόπον τινά, δίδοντες ζωήν εις την κίνησιν, καθ' όσον τό Λαμπίρι άπετέλει,

1) Η έμποροζωποανήγυρις του Έρινεοῦ, ως έκτεθῆσεται κατωτέρω, κατόπιν έπαναστάσεώς της, ήρχισε λειτουργούσα εις τά παλιά μέρη του Έρινεοῦ, ύστερα από διακοπήν είκοσι τεσσάρων έτών. Η έναρξις της β' περιόδου—μετά την έπίσημον έπανασύστασιν—έγένετο την 15ην Σεπτεμβρίου 1936 εις τό Λαμπίρι (ν. Έρινεός), ούχι καθώς έπρεπε και ήξιζε εις την δημιουργικήν Ιστορίαν της παλιάς μεγάλης έμποροπανηγύρεως. Τό μέρος άκριβῶς ένθα έλαβε χώραν ή έναρξις της Ιστορίας της β' περιόδου της έμποροπανηγύρεως, (α'. περίοδος 1890—1912, β'. τοιαύτη 1936 κ. έ.) είναι ή πλατεία ή περικλειομένη μεταξυ του ναοῦ του Άγίου Κωνσταντίνου Α., της εθνικής οδοῦ Ν., του οικίσκου του άνήκοντος εις τόν καθεδρικόν ναόν του χωρίου Ζηρίας «Άγιος Νικόλαος» Δ., και, πρὸς την θά-

παλαιόθεν, παραθαλάσιον συνοικισμόν τῆς Ζηρίας, διοικούμενον καὶ ἐξαρτώμενον ἐξ αὐτῆς.

Ἴσως μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου, νὰ ἔχη λησμονηθῆ ἡ ὠραία ἐκείνη περίοδος μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔζησε καὶ ἤκμασε τὸ ἱστορικὸ Λαμπίρι.

Ἡ σκέψις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡ χαρὰ τῆς ἀνασυστάσεώς της, μὲ ἤγαγον εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν συντόμῳ περιληπτικῆς ἀνασκοπήσεως τοῦ παρελθόντος τούτου, ἐνδεδειγμένης εἰς ἕρποντα καὶ ἄλλοτε σήμερον, εἰς ἐποχὴν ἣτις ἐξαλείφει ἀπὸ τὴν μνήμην ἡμῶν πᾶν ἴχνος σκέψεως περὶ τῆς ἰδιορῦμου παληᾶς τῶν ἀνθρώπων ζωῆς, τῶν μακρὰν τῶν ὀχληρῶν διατυπώσεων τοῦ πολιτισμοῦ ζησιάντων, καὶ εἰς ἐποχὴν ἣτις παρ' ὅτι πᾶσα γωνία τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος γέμει ἱστορικῶν σημείων, ἐξαφανίζει γοργῶς καὶ φιλοτίμως πᾶν ἴχνος λίθου ἱστορικοῦ, διὰ νὰ εὑρεθῆμεν εἰς μίαν ἐποχὴν, κύριον τῆς ὁποίας γνῶρισμα θὰ εἶναι τότε, ἡ παντελής λησμοσύνη τοῦ παρελθόντος της.

Ἄς παρακολουθῆσωμεν νῦν, δίκην κινηματογραφικῆς ταινίας, τὴν ζωὴν τῆς μεγάλης ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Λαμπίρι, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀφ' ἣς αὕτη συνεκροτήθη μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔπαυσε νὰ τελῆται. Πρὶν ὅμως προχωρήσωμεν καλὸν εἶναι νὰ λεχθοῦν τινὰ, ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς, περὶ τῶν ἐμποροπανηγύρεων.

Ἡ ἐμποροπανηγύρεως γενικῶς ἤκμασαν καὶ ἠδοκίμησαν, τόσον εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας, διότι ὑπῆρξαν τὸ μόνον μέσον τῆς ἐπικοινωνίας τῶν παραγωγῶν, τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν χειροτεχνῶν καὶ τῆς πωλήσεως καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς προϊόντων καὶ ἐμπορευμάτων.

Ἐν Ἑλλάδι διετηρήθησαν καὶ διατηροῦνται ἀκόμη αὐταὶ οὐχὶ μόνον κατ' ἔθιμον, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην διὰ τὴν ἀτέλειαν ἀκόμη τῶν συγκοινωνιῶν. Εἰς τὰς ἐμποροπανηγύρεως καὶ ἐπὶ

λασσαν Β., ὑπὸ τοῦ χεῖλους τῆς ἄνω πλατείας, ὅπερ πλαισιοῦσιν σφριγηλοὶ θάμνοι ἐκ οὐλοῦ. Ἡ στέγασις τῆς ἐμποροπανηγύρεως ταύτης, ἐγένετο ἐντὸς 12 παρατηρημάτων, τῶν 2 ἕως 2 1/2 μ., κατασκευασθέντων ὑπὸ τῆς ἐνοριακῆς ἐπιτροπείας Ζηρίας, ὑπὲρ ἣς, κατὰ τὴν δημοπρασίαν, κατεκυρώθη ἡ ἐνοικίασις τῆς ἐμποροπανηγύρεως διὰ τὸ, ὡς ἄνω, ἔτος 1936.

Παρομοία ἐμποροπανηγύρεως τελεῖται σήμερον, περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου καὶ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου, ἐκάστου ἔτους, εἰς τὸ διαρκῶς συγχρονιζόμενον χωρίον Σελιανίτικα, ἀνατολικῶς τῶν παραλίων χωρίων Λαμπίρι καὶ Λόγγου, καὶ τοῦτο παρὰ τὴν θάλασσαν τοῦ Κορινθιακοῦ εὐρισκόμενον.

φραγκοκρατίας και ἐπὶ τουρκοκρατίας συνέρρειν οἱ πωληταὶ καὶ οἱ ἀγορασταὶ ἀπὸ πολλὰς καὶ ἀπομεμακρυσμένας ἐπαρχίας καὶ ἐγίνοντο αἱ μεγαλύτεραι ἀγοραπωλησῆαι. Οἱ «πραγματευτάδες» δηλαδὴ οἱ περιερχόμενοι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ πωλοῦντες ἐμπορεύματα, ἦσαν σπάνιοι διὰ λόγους ἐλλείψεως ἀσφαλείας. Εἰς τὰς ἐμποροπανηγύρεις συγκεντροῦντο οἰκογενειακῶς διὰ νὰ πωλήσουν τὰ διάφορα εἶδη τῆς χειροτεχνίας τῆς πλεκτικῆς καὶ ὑφαντικῆς.

Ἐκ τῶν πλεκτῶν τὰ ὠραιότερα διὰ τὰ χρώματα καὶ τὰ σχήματα ἦσαν οἱ τάπητες τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἀταλάντης, καὶ τὰ σεγκούνια, τὰ μανίκια, οἱ τραχηλιές, (καὶ οἱ γῦροι τῶν ὑποκαμίσιων) τῆς Ἀττικῆς, τῆς Τανάγρας, τῆς Λειβαδιᾶς, τῶν Θηβῶν καὶ Ἀράχωβας τὰ ὁποῖα καὶ σήμερον προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Εὐρωπαίων. Ταῦτα τότε ἡγοράζοντο καὶ ἐκτός ὅτι ἐστόλιζον τὰ σπίτια τῶν τιτλούχων, ἐστέλλοντο καὶ ἔξω ὅπου ἐπροτιμῶντο τῶν ἐντοπίων.

“Ὅλ’ αὐτὰ τὰ εἶδη ἐπωλοῦντο εἰς τὰς ἐμποροπανηγύρεις, ἀπὸ τὰς ἰδίας γυναῖκας καὶ παρθένους, αἱ ὁποῖαι τὰ ὕφαιναν καὶ τὰ ἐπεξεργάζοντο ὅλον τὸ ἔτος καὶ αἱ ὁποῖαι ἦσαν κατὰ πλειονότητα ποιμενίδες καὶ χωρικαὶ ἀναμένουσαι τὰς δύο—τρεῖς ἐμποροπανηγύρεις τοῦ ἔτους διὰ νὰ πραγματοποιήσουν εἰς χρῆμα τοὺς καρποὺς τῶν κόπων των.

Ἡ παλιὰ μεγάλη ἐμποροπανηγυρίς τοῦ Λαμπίρι, τὴν καταγωγὴν τῆς ἔλκουσα ἀπὸ τὰς παλαιότερας τῆς περιφερείας ἐμποροπανηγύρεις, λησμονημένας εἰς τὰ βᾶθη τῶν αἰώνων, τὸ πρῶτον συνέστη τὸ ἔτος 1890 ἢ 1891, ἐπὶ δημάρχου Ἐμμανουὴλ Κανέλλου Οἰκονομοπούλου, καταγομένου ἐκ Σαλμενίκου καὶ δημαρχέυσαντος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1887—1891, 1895—1903 καὶ ἀπὸ τοῦ 1907 μέχρι καταργήσεως τοῦ Δήμου Ἐρινεοῦ, ὡς τῶν πλείστων τῆς Ἑλλάδος δήμων, δυνάμει τοῦ ἀπὸ 10ης Φεβρουαρίου 1912 ΔΝΖ' νόμου περὶ συστάσεως Δήμων καὶ κοινοτήτων, καταργήσαντος ἐπιπροσθέτως διὰ τοῦ ἄρθρου 208 καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀπὸ 27ης Δεκεμβρίου 1833 Β. Δ. (1) Πάντως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χρονολογεῖται ἡ ἱστορία τῆς μέχρι τῶν

1) Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου ΔΝΖ' (10-2-1912) περὶ Δήμων καὶ κοινοτήτων, ἔδωκε τὸ φῶς ἀντὶ τοῦ δήμου Ἐρινεοῦ, εἰς δώδεκα κοινότητας. Εἰς αὐτάς περιλαμβάνονται καὶ μικρότερα χωρία, περὶ αὐτῶν, καὶ συνοικισμοὶ ἢ ἀκόμη καὶ παραχειμαδιὰ ὡς τὸ παραχειμαδιὸν Κακόβατα, ἅτινα ἀναγράφονται λεπτομερῶς εἰς ποῖαν κοινότητα ὑπάγονται ἔν ἑκάστον ἐκ

μέσων τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1912. Μακρυνὴ σειρά ἐτῶν, τὸ ἐν διαδεχόμενον τὸ ἄλλο, συγκεντρῶνουν ἀνὰ πᾶν φθινόπωρον εἰς τὴν ἐκλεκτοτέραν ἀκτὴν τοῦ Κορινθιακοῦ, πληθὸς κόσμου, ποῦ σπεύδει πρὸς τὴν πανηγυριν τοῦ ἐμπορίου.

Αἱ πανηγύρεις αὗται, μὲ χωρὶς, κατὰ τὸ πλεῖστον, διακοπὰς καὶ χάσματα ἅτινα ἀφαιροῦν τὸ συγκεκριμένον τῶν μεγάλων ἐμποροπανηγύρεων, αἵτινες ἀναλαμβάνουν νὰ διανύσουν μακρὰ στάδια, δίδουν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἀνθησίν ἐξαιρετικὴν τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, ἀνάλογον μὲ τὴν ἐποχὴν βέβαια, ὄχι μόνον τῶν μερῶν καὶ τῶν τόπων τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκτὸς τῶν περιορισμένων ὁρίων τοῦ τέως δήμου Ἐρινεοῦ.

Καίτοι ἡ ὀδικὴ συγκοινωνία εἶναι πρωτόγονος καὶ ἀκατασκεύαστος, καίτοι μόνον μικροσκοπικαὶ φρεγάτες διασχίζουν τὴν γαλανόεσσα θάλασσα, παρὰ ταῦτα ἡ θερμὴ τῆς κινήσεως καὶ τῆς συρροῆς τῶν πρώτων ἐτῶν ἀλλὰ καὶ τῶν μετέπειτα τοιούτων, ἀκαταπαύστως καὶ παρ' ἐλπίδα αὐξάνεται ὑπὲρ τὸ δέον. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ πάροδος τοῦ χρόνου ἐσταθεροποίησε τὴν ἐμποροπανηγυριν καὶ συνέτεινε, διὰ καταλλήλου καθοδηγήσεως, εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῆς φήμης. Ἡ ἀκμὴ τῆς καθ' ὅλον τὸ διάστημα μέχρι τοῦ 1908, διετηρεῖτο ἡ αὐτή, οὐδ' αὐτῶν, τῶν πρώτων ἐτῶν ἐξαιρουμένων, καθ' ἃ ἡ ποικιλότητος κινήσεις καὶ ὁ ποικιλώνυμος ἀνταγωνισμὸς ἦτο ἀπερίγραπτος. Οἱ γεροντώτεροι μὲ θαυμασμὸν καὶ συγκίνησιν ἀναπολοῦν τὰ ὥραια ἐκεῖνα χρόνια, ἐπιβεβαιοῦντες ὅτι οὐδέποτε εἶχον, ἀκόμη καὶ σήμερον, ἰδῆ τοιαύτην κίνησιν ὅποιαν τῶν ἐτῶν ἐκείνων εἰς τὴν ἐμποροπανηγυριν τοῦ Λαμπίρι.

Ἡ προϊούσα στάθεροποίησις τῆς καὶ ἡ βαθμιαία ἐπιβολὴ τῆς εἰς τὴν κοινὴν συνείδησιν τοῦ τόπου, ὡς ἐμποροπανηγύρεως, ἡ ὁποία παρουσίαζε ὄλα τὰ στοιχεῖα τῆς βιωσιμότητος καὶ τῶν καλῶν ἐλπίδων, διέλυε κάθε ἀρχικὴ ἀμφιβολία. Ὅλοι ἠσθάνοντο καὶ παρηκολούθουν ὅτι κάτι τὸ νέον προσετίθετο διὰ τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς καὶ διὰ τὴν τελικὴν καὶ ὀριστικὴν μορφήν

τούτων. Παραδόξως ὅμως τὸ Λαμπίρι, ἀξιόλογος συνοικισμὸς καὶ ἔδρα μεγάλης ἐμποροπανηγύρεως, καίτοι κατὰ τὴν ἐπίσημον τοῦ ἔτους 1907 ἀπογραφὴν, φέρεται ἔχον 6 οἰκίας, δὲν ἀναγράφεται εἰς τοὺς περιλαμβανομένους, εἰς τὴν συσταθεῖσαν τότε κοινότητα Ζηρίας, συνοικισμοῦ, εἰς ἣν ὑπάγεται, ὡς ἀναγράφεται ἡ Χροῦτσα καὶ ὁ Σαρκοῦνας, καὶ οἱ ἄλλοι συνοικιομοί, ἅπαντες ἀνεξαιρέτως, εἰς τὰς διαφόρους κοινότητας.

της. 'Η ἀτμόσφαιρα μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν κινεῖται εἶναι πλέον ἢ καθαρὰ.

Οὕτω τὸ Λαμπίρι κατέστη κέντρον τοῦ τόπου διὰ τῆς κυριολεκτικῶς πρωτοτύπου ἐμποροπανηγύρεως, ἥτις ἐξελισσομένη κατὰ τρόπον ἱκανοποιητικόν, ἤρξατο τοποθετούμενη ἐπὶ βάσεων ἀσφαλῶν, αἵτινες ἀντέμετώπιζον κάθε παρουσιαζομένην ἢ ἐπιγιννομένην δυσχέρεϊαν ἐπιτυχῶς.

***

Ὁ ἱστορικός λιμὴν τοῦ ἀρχαιοτάτου Ἐρινεοῦ, συνεκέντρωνε ὅλα τῆς ἱστιοπλοῖας τὰ μέσα εἰς τὸν μνηοειδῆ κολπίσκον του, ἐξυπηρετῶν πυρετωδῶς τὴν ἐτησίαν κίνησιν τῆς ἐμποροπανηγύρεως μὲ τὰ ἀπέναντι μέρη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀφ' ὅπου ἔσπευδον ἐπισκέπται, θαυμασται καὶ ἀγορασταὶ τῆς ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Λαμπίρι, στολιζόντες πανηγυρικῶς τὰ πάλλευκα καϊκάκια τους, γεγονὸς πού ἐφάνερωνε καὶ τοῦτο, ὁποῖον χαρμόσουνον τόνον καὶ ἀληθῶς πανηγυρικὸν χαρακτήρα περιέσφιγγε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς λειτουργίας της.

Καὶ χωρὶς ὑπερβολὴν, ἤρχισε ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ μὴ ἔχη χαρακτήρα τοπικῆς ἐμποροπανηγύρεως, νὰ χάνη δηλονότι τὸν ἐντοπισμὸν ποῦ ἐτίθετο ἄλλοτε ἐν ἀρχῇ αὐτῆς καὶ νὰ γίνηται ἀνεπαισθῆτως καὶ αὐθορμητῶς εὐρυτέρα κατὰ πολὺ ἢ ὑπόστασις της καὶ ἡ ἐν γένει διεξαγωγή τῆς λειτουργίας της.

Ἡ ἀφελῆς καὶ ἰδιόρρυθμος παλῆα τῶν κατοίκων ζωῆ, ἐρρυθμιζε τὴν ἐν γένει κίνησιν τῆς ἐμποροπανηγύρεως καὶ ἐν Λαμπίρι. Διότι ἡ ζωὴ ἐν αὐτῷ καὶ ἡ ζωὴ τῶν γειτονικῶν μερῶν, κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίοδον, διατηροῦσα τὴν νεανικὴν ὄρμην, ὡς ἐκ τῆς ἀπλότητος τῶν πραγμάτων, ἥτις δὲν ὑπετάγη εἰς τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τῆς καθ' ἡμέραν βιοπάλης, ἀλλ' αὐτὴ ἀκριβῶς ἐγκλείουσα τὴν ψυχικὴν ρώμην ἀκλόνητον, ἀπετέλεσε τὸ βαθρον, ἐφ' οὗ ἐστήριξε τὴν ἰσχύν της ἐν ἀρχῇ τοῦλάχιστον αὐτῆ, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐβάσιζε τὰς ἐλπίδας της διὰ μίαν μελλοντικὴν ἐπικράτησιν ἐφ' ὅλης τῆς περιφέρειας τοῦ ἱστορικοῦ δήμου.

Ἡ πάροδος τοῦ χρόνου, κατηύθυνε ταύτην εἰς ἕναν εὐγενῆ, ἀφελῆ καὶ ἄκακον συναγωνισμὸν τοῦ τε τιμαρίθμου καὶ τῆς καλῆς ἐξωτερικῆς ἐμφανίσεως, μεταξύ ἐκείνων, οἵτινες ἀπετέλουν τὸν μηχανισμὸν τῆς κινήσεώς της, ἥτις καθοδηγουμένη καταλλήλως καὶ περικλείουσα ἀποφασιστικότητα ἀκράδαντον μὲ ζυγισμένην ὄρμην ἐν τῷ πλαίσιῳ τῶν τοπικῶν ἐμποροπανη-

γύρεων, ἐβάδιζε μὲ σταθερὰ μεγάλα βήματα πρὸς τὴν ἀπόλυτον μορφήν της.

Ἡ πραγματοποιήσις ἐπιπροσθέτως καλῶν ἐσοδειῶν ἐκ μέρους τῆς ὑπαίθρου, προσέθετε ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν πλειοτέρων βιωτικῶν μεριμνῶν καὶ νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν, διὰ τῆς σημαντικῆς δαπάνης χρημάτων, διὰ τὴν ἀγορὰν ἐμπορευμάτων. Τὸ ἴδιον θὰ ἠδύνατο νὰ λεχθῆ συγχρόνως καὶ διὰ τοὺς ἐκάστοτε προσερχομένους ἐν Λαμπίρι, διὰ νὰ μετάσχουν τῆς ἐμποροπανηγύρεως, ἐμπόρους. Οὗτοι ἐξοδεύοντες τὰ ἐμπορεύματά των καὶ ἱκανοποιούμενοι ἀρκούντως ἐκ μέρους αὐτῶν, διότι ὡς γνωστὸν ἐπὶ τῇ καταναλώσει τὸ κέρδος, προπαρασκευάζον τὴν νέαν περίοδον πλουσιωτέραν καὶ ἐπιδεικτικωτέραν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ ἐμποροπανηγύρεις τῶν ἐτῶν τούτων τοῦ ἱστορικοῦ Ἑρινεοῦ ἡρέμα ἐναλασσόμεναι, διαδέχονται ἀλλήλας, σὺν τῇ παρελεύσει τοῦ χρόνου, ὡς κανονικὸς ρυθμὸς ὥρολογίου.

II

Αἱ φυσικαὶ καὶ ἱστορικαὶ καλλοναὶ τοῦ Ἑρινεοῦ καὶ ἡ ἀκριθῆς θέσις τῆς ἐμποροπανηγύ- ρεως ἀφ' ὅλων τῶν πλευρῶν.

Ἡ ἀδιατάρακτος καὶ ἡρεμος πανταχόθεν κίνησις ἐν αὐταῖς εἰς τὸ Λαμπίρι, φέρει εἰς τὴν μνήμην παντὸς γνωρίζοντος τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου τὴν παλαιὰν λαμπρότητα τῶν, ὑπὸ τὴν γῆν ταύτην, εὕρισκομένων μνημείων δόξης καὶ τὴν περιέργον νίκην, τὴν ὁποίαν κατήγαγον οἱ Πελοποννήσιοι ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ 412 π. χ. εἰς τὸν μνηοειδῆ καὶ ἱστορικὸν τοῦτον τοῦ Ἑρινεοῦ κολπίσκον. (1)

1) Ἐν ἔτει 412 π. Χ. ἐχρησίμεισε ὡς ὀρμητήριον τῶν Πελοποννησίων, κατὰ τὸν πόλεμον αὐτῶν ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες τριάκοντα τρία πλοῖα ὤρμουν ἐν Ναυπάκτῳ ὑπὸ τὸν Δίφηλον. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἔχοντες εἰκοσὶ πέντε πλοῖα, ἅτινα ἐνίσχυσαν ἀριθμητικῶς ὥστε ὀλίγον νὰ ὑπολείπωνται τῶν Ἀθηναϊκῶν, ὑπὸ τὸν ναύαρχον Πολυάνθην ἐκ Κορίνθου, ἐγκατέστησαν βάσιν αὐτῶν τὸν Ἑρινεὸν πρὸς ἀντιπερασπισμὸν τοῦ ἐν Ναυπάκτῳ ὀρμούντος Ἀθηναϊκοῦ στόλου καὶ πρὸς προστασίαν τῶν ὀγκῶδων, αἵτινες μετέφερον ἐκ Σικελίας Σίτον εἰς Πελοπόννησον. Πρὸς μεγαλύτεραν ἀσφάλειαν καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ στόλου, εἰς τὰ δύο ἄκρα τοῦ μνηοειδοῦς ὀρμου Ἑρινεοῦ, ἐγκατεστάθη τὸ πεζικὸν τῶν Κορινθίων καὶ τὸ ἐκ τῶν περιχώρων συμμάχων μερῶν. Οὕτως κατ' Ἰούλιον τοῦ 412 π. Χ., πρῶτοι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Πελοποννησίων καὶ τοὺς ἡγάγ-

Μ' ὄλον ὅτι τὸ ὕψος τῶν εἴκοσι τεσσάρων αἰῶνων ἀπὸ τὰς ἀκόμη προχριστιανικὰς περιόδους τῆς νίκης καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ Ἐρινεοῦ, ὀρθοῦται ἐπιβλητικὸν εἰς τὸν ἀτέρμονα τοῦ χρόνου πυθμένα, ἐν τούτοις ὅμως οὐδ' ἐπὶ στιγμήν καθίσταται ἰκανὸν καὶ σήμερον ἀκόμη, νὰ ἐγκαταλειψῇ πάντα ἀσυγκίνητον ἢ θεὰ τοῦ ἐπιβλητικοῦ καὶ ὑποβλητικοῦ τούτου τόπου εἰς ὃν καὶ οἱ φλοῖσβοι τῆς ἀγκαλιασμένης ὑπὸ τοῦ κόλπου θαλάσσης, κἄτι ἐδῶ ψιθυρίζουν κἄτι ἐκεῖ πέρα καὶ αὐτοὶ θέλουν νὰ εἶπουν, ἀναζητοῦντες εἰς τὸ παρελθὸν τὰ στοιχεῖα τῆς φωνῆς, ψαύοντες ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ μαγικὸ ἀκρογιάλι, κάτω ἀπὸ τὰς σιγοψιθυρίζουσας πανυψήλους λεύκας ποῦ ὑποβάλλει ἀσυναίσθητως κάθε ἄνθρωπον ἢ μεγαλοπρέπεια τῆς ἐμφανισέως των. Διότι καὶ ἂν τὸ παρελθὸν ἀρνεῖται σήμερον νὰ παραχωρήσῃ τὰ δικαιωματικῶς εἰς τοῦτο ἀναζητούμενα τῆς ἱστορίας τεκμήρια, ἀλλὰ διὰ τῶν λόγων δυστυχῶς μόνον, οὐχ' ἦττον ὅμως ἡ φύσις καθ' ἑξαιρέσιν, καθ' ἅπασαν τοῦ Κορινθιακοῦ τὴν ἀκτὴν, εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἔχει ἐναρμονίσει, ἅπαν τὸ φυσικὸν μεγαλεῖον τῆς μαγικότητος καὶ ἐκλεκτότητος τῶν καλλονῶν της, μὲ σωρεῖαν ποικιλωνύμων, βαθυπρασίνων καὶ πολυχρῶμων μὲ πυκνὰ φυλλώματα δένδρων, ἀνάμεσα εἰς τὰ ὁποῖα κυματίζει ἀγερώχως ἢ γλυκοσούριτος πεύκη, καλύπτουσα τὸ μεγαλύτερον ἢ μᾶλλον δόλοκληρον τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος τῆς ἀκτῆς καὶ ἐκεῖθεν ἐν ἀδιαταράκτῳ συνεχεῖα, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν φλοισβοειδῶν κυμάτων τῆς θα-

κασαν νὰ ναυμαχῆσουν ὀλίγον πρὸς τὰ μέσα τῆς θαλάσσης τοῦ λιμένος Ἐρινεοῦ. Κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, διαρκέσασαν ἐπὶ μακρόν, ἐκ μὲν τῶν Κορινθιακῶν πλοίων ἐβυθίσθησαν τρία, ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναϊκῶν ἐτέθησαν ἐκτὸς μάχης ἑπτὰ πλοῖα, λόγῳ συγκρούσεως κατὰ τὴν συμβολὴν πρὸς τὰ Κορινθιακὰ, ἅτινα εἶχον τὰ ὑπερύψαλα καὶ ἰδίως τὰ κατὰ πρῶραν μέρη παχύτερα τῶν Ἀθηναϊκῶν. Ἡ ναυμαχία ἔληξεν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν θεωρουμένων ἑαυτὰ νικητάς, ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ Ἀθηναϊκὰ πλοῖα, λόγῳ τοῦ ἐκ τῆς ζηρᾶς πνεύσαντος ἀνέμου, ἀπωθήθησαν εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης, ἐγκαταλείψαντα συνεπῶς τὸ ὑγρὸν πεδῖον τῆς μάχης, οἱ δὲ Κορινθιοὶ δὲν τὰ κατεδίωξαν, καίτοι εἶχον τὸν ἄνεμον εὐνοϊκόν, ἀλλ' ἐπέστρεψαν εἰς τὸν λιμένα καὶ ἐξελεθόντες τῶν πλοίων, ἅπαντες οἱ Πελοποννήσιοι ἔστησαν τρόπαιον εἰς τὸ Λαμπίρι, τὸν ἀρχαῖον Ἐρινεόν, εἰς ἔνδειξιν τῆς νίκης των. Τὸ ἴδιον ἔπραξαν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὸν ἀπόπλουον τοῦ Πελοποννησιακοῦ στόλου καὶ τὴν διάλυσιν τοῦ πεζικοῦ, στήσαντες τρόπαιον εἰς ἔνδειξιν τῆς νίκης των εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν γῆν, ἀπέχον τοῦ Ἐρινεοῦ, ἐν ᾧ οἱ Κορινθιοὶ ὤρμουν, περὶ τοὺς εἴκοσι σταδίους, δηλ. ὀρίζοντες μὲ τὰ σημερινὰ στοιχεῖα τὴν θέσιν, εἶναι αὕτη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 206.750 χιλιόμετρον τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Π. Α. Π., Δ. τοῦ Ἐρινεοῦ, ἔνθα ἀκριβῶς σήμερον μῖα κρήνη παρέχει εἰς τὸ ἔρημον ἐκεῖνον μέρος τῆς ἀκτῆς τὰ ὕδατά της. Πλειότερα τούτων εἰς Θουκυδ. Ἱστορ. βιβλ. Ζ' κ. 34 κ. ἐ.

λάσσης, ἅτινα δίκην ῥυθμικοῦ βαδίσματος, σκορποῦν ὀλόγουρα εἰς τὴν πρασινωπὴν καὶ χλοερὰν τῶν πολυφύλλων δένδρων φύσιν, ἤχους μεταλλικῆς ἁρμονίας. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονώμεν, ὅτι ἐν μέσῳ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς, ἡ γοητεία τῆς φύσεως, τὸ μεγαλεῖον τῆς φυσικῆς ἁρμονίας, ἔχει πρωτεύουσαν τὴν θέσιν του.

***

Ἐντὸς τοιοῦτου ἰδιαζόντως ἐξαιρετικοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἔκειτο καὶ κεῖται ὁ ἀρχαιότατος λιμὴν Ἐρινεός, ἐπονομασθεὶς εἰς Λαμπίρι ἢ «Λαμπίρι τ' ἀμπέλια» ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ Φράγκου Lambri, ἑνὸς τῶν Γάλλων φεουδαρχῶν τοῦ 14ου αἰῶνος, κατέχοντος τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἀκτῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Φραγκοκρατίας ἐν Πελοποννήσῳ καὶ διαμένοντος ἐνταῦθα τοῦ εὐγενεοῦς γαλάτου διὰ τὸ ὄντως τερπνὸν καὶ μᾶλλον εὐεπικοινωνήτον μέρος τῆς παραλίας τοῦ Λαμπίρι. (1) Ὁ σημερινὸς συνοικισμὸς, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, τοῦ Λαμπίρι ἀνέλαβεν ὡς γνωστὸν τὸ γνήσιον Ἑλληνικὸν ὄνομά του «Ἐρινεός», μετωνομάσθη δὲ καὶ παρὰ τῆς ἐταιρείας ΣΠΑΠ ἢ ἐκεῖ σιδηροδρομικὴ στάσις εἰς Ἐρινεόν, ὡς ἄλλως τε ἐπεβάλλετο.

Ἡ ἐθνικὴ ὁδὸς Αἰγίου—Πατρῶν, χωρίζει τὸν Ἐρινεὸν εἰς δύο. Παρὰ τὴν αἰσθητὴν μεταβολὴν ἣν ὑπέστη ὁ συνοικισμὸς οὗτος λόγῳ τῶν ἀνακαινιστικῶν ἐργασιῶν ἐπὶ τε τοῦ ὀδικοῦ καὶ οἰκοδομικοῦ περιβάλλοντος, αἵτινες ἐπετελέσθησαν κατὰ τὴν περίοδον τῶν δύο τελευταίων δεκαετηρίδων, ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς ἀναπτύξεώς του εἰς παραθαλάσσιον κέντρον τόσον τῶν παραθεριστῶν ὅσον καὶ τῶν ἐπισκεπτῶν, ἐκδρομῶν καὶ φίλων τῆς φύσεως, ἐν τούτοις διατηρεῖ καθαρὰν τὴν μορφήν τῆς φυσικῆς συνεκτικότητος καὶ προσφέρει ἑναργῆ τὴν τοποθεσίαν τῆς παλαιᾶς ἐγκαταστάσεως τῆς ἐμποροπανηγύρεως, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐναλλαγῶν, αἵτινες οὐδόλως μεταβάλλουν τὴν οὐσίαν διὰ τὸν γνωρίζοντα τὸ μέρος ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐμπεριστατωμένως μελετήσαντα καὶ ἐνεργήσαντα ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις.

***

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω, ἴδωμεν ποῖον ἀκριβῶς ἦτο τὸ μέρος τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς ἐμποροπανηγύρεως, ποῖος ὁ, κατὰ προσέγγισιν, ἀριθμὸς τῶν κατασκευαζομένων παραπηγ-

1) Ν. Λέκκα «Ῥύπες, Ἐρινεός, Σαλμενίκον» Ἀθῆναι 1916, σελ. 67 σημ. 1.

μάτων, ποία ἡ λειτουργία της καὶ πόσαι οἰκίαι ἐν ὄλῳ ἀπετέ-
λουν, κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην, τὸν περίδοξον συνοικισμόν
τοῦ Λαμπίρι μὲ τοὺς γραφικωτάτους καὶ θεσματικωτάτους συν-
δυασμοὺς τριῶν μεγάλων εὐεργετῶν, τοῦ βουνοῦ, τῆς θαλάσ-
σης καὶ τοῦ πεύκου.

Οἱ οἰκίσκοι (μπαράγκες ἢ παραπήγματα), οἱ χρησιμοποιοῦ-
όμενοι διὰ τὴν στέγασιν τῶν ἐμπορευμάτων, ἐγκατεστήνοντο
κατὰ μῆκος τῆς σημερινῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Ἀγίου—Πατρῶν, ἥτις
χωρίζει τὸ Λαμπίρι εἰς δύο. Κατελάμβανον δὲ τὸ νότιον μέρος
τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ ἐκεῖνο ἀκριβῶς ἐκ τούτου πού περι-
κλείουν οἱ δύο δρομίσκοι, οἱ ἀρχὴν ἔχοντες τὴν γέφυραν τοῦ
ὑπ' ἀριθ. 202.2 χιλιομέτρου τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, κά-
τωθεν τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα ἀπὸ Κάτω Ζη-
ρίας εἰς Λαμπίρι. Ἐκεῖ διακλαδιζόμενοι καταλήγουσιν εἰς τὴν
ἀμαξιτὴν ὁδὸν καὶ ἐκ τούτων ὁ μὲν Α. εἰς τὸ μέρος ὅπου ὁ
ναὸς τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ὁ δὲ Δ. εἰς τὸ μέρος ὅπου ἡ
οἰκία Ἀνδρέα Σκουρδουμπῆ. Οἱ δύο δρομίσκοι ἀποτελοῦντες ἐν
τῇ διακλαδώσει ἐν λάμβδα, σχηματίζουν μετὰ τῆς ἀμαξιτῆς
ὁδοῦ ἐν Δέλτα. Αὐτὸ εἶνε ἀκριβῶς τὸ μέρος εἰς τὸ ὅποιον παρὰ
τὸν τότε γραφικὸν δρομίσκον κάτωθεν τῶν λευκῶν καὶ μορεῶν,
κατεσκευάζοντο οἱ ξύλινοι οἰκίσκοι. Ἐὰν ὑπῆρχε προέκτασις
εἴτε πρὸς Α. εἴτε πρὸς Δ. τοῦ ὡς ἄνω μέρους, δὲν παρέχοντα
παρ' οὐδενὸς σαφεῖς καὶ συγκεκριμέναι πληροφορία.

Ἐκεῖνο ὅμως πού μᾶς ἀναγκάζει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι
πέραν τῶν περιγραφέντων ὁρίων, ἐκεῖθεν ἢ καὶ ἐντεῦθεν τού-
των δὲν ἐγκατεστήνοντο παραπήγματα, εἶναι ὅτι καὶ τὸ περι-
γραφὲν μέρος ἦτο ἀρκετὰ εὐρύχωρον ἀλλὰ καὶ ἡ διασκευὴ τοῦ
ὑπολοίπου ἐδάφους εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπη τοι-
οῦτου εἶδους παρατονίας διὰ μίαν συντονισμένην ἐμποροπανή-
γυριν. Ἐν πάσῃ ὅμως περιπτώσει, πιθανὸν εἰς τὸ Α. μέρος τοῦ
περιγραφέντος ὁρίου, νὰ συνήθροίζον τὰ ζῶα καὶ ἐκεῖ νὰ διε-
ξήγητο ἡ ζωοπανήγυρις διὰ τὸ ὑπῆνεμον τοῦ μέρους. Αὕτη
προηγεῖτο τῆς ἐμποροπανηγύρεως οὐχὶ ὡς πρὸς τὸν χρόνον
ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν ἀγοραπωλησίαν διὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ὑ-
πῆρχον τ' ἀπαιτούμενα ὑπόστεγα διὰ τὴν στέγασιν τῶν καὶ
κατὰ συνέπειαν αὕτη ἔπρεπε νὰ λαμβάνη τὸ συντομώτερον τέ-
λος δι' ἐνδεχομένην ἀπρόοπτον τοῦ καιροῦ μεταβολήν. Ἐν-
ταῦθα δέον νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ πανήγυρις τοῦ Λαμπίρι ἦτο ἐμπο-

ροζωοπανήγυρις, καθώς άλλως τε συμβαίνει εις ὅλας τὰς πανηγύρεις. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἀκριβῶς ἡ πραγματικότης. Οὐδεὶς φυσικά, κατόπιν τούτων, θ' ἀφήσῃ τὴν φαντασίαν τοῦ ἐλευθέρου νὰ νομίσῃ ὅτι πρόκειται περὶ κεχωρισμένων πανηγύρεων, ἀλλὰ περὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς.

Ἐμποροὶ εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν ταύτην προσήρχοντο ἐξ ὅλων τῶν κυριωτέρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀκόμη δὲ καὶ ἐκ Πειραιῶς. Τὸ «βέτο» ὅμως εἶχον οἱ ἐξ Ἄργους ἔμποροὶ ὑφασμάτων, οἵτινες ἦσαν καὶ οἱ περισσότεροι, ἐνοικιάζοντες τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν τῶν παραπηγμάτων. Ἡ μεγαλύτερα κατανάλωσις ἐγένετο εἰς τὰ ὑφάσματα καὶ εἰδικῶς εἰς τὰ ἐξ Ἄργους τοιαῦτα. Περίφημος εἶχε καταστῆ ὁ Ἀργίτικος ἀλατζᾶς, ὅστις ἐκόστιζε 32 λεπτὰ ὁ πήχυς. Τοιαύτη ἐξόδευσις ἐγένετο, ὥστε οἱ ἔμποροὶ φεύγοντες, συναπεκόμιζον μόνον τὰ μέτρα καὶ τὰ εἰσπραχθέντα χρήματα. Ὑπῆρξε περίοδος καθ' ἣν εἷς μόνον ἔμπορος ἐξ Ἄργους, ὀνόματι Καρατζᾶς, ἐξώδευσε τριάκοντα (30) χιλιάδας πήχεις «Ἀργίτικον ἀλατζᾶ» εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν τοῦ Λαμπίρι!

***

Ἄπαντες οἱ κάτοικοι τῆς περιφέρειας, ἀλλὰ καὶ ἀπομακρυσμένων ἐπαρχιῶν, ἔσπευδον πρὸς τὸν τόπον τῆς πανηγύρεως, διὰ ν' ἀγοράσουν ὅ,τι τοὺς ἐχρειάζετο. «Θὰ πᾶμε στὸ πανηγύρι στὸ Λαμπίρι» ἔλεγον καὶ κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν κάποιου παλαιοῦ Ζηριώτη, «κάθε νοικοκυρὰ ἐφύλαγε τὸν κόμπο τῆς γιὰ τὸ πανηγύρι στὸ Λαμπίρι».

Ἐκεῖ θὰ ἠγόραζον τὰ ὑφάσματα, τῆς χρονιᾶς, ἐκεῖ τὰ μαγειρικὰ σκευῆ, ἐκεῖ τὶς πυροστιές, τὰ ξυνάρια, τὶς στενές, τοὺς κασμάδες, τὰ σκουλαρίκια τὰ κορίτσια, τὶς σκέπες οἱ γρηές, τὶς κάλτσες, τὰ μανδήλια καὶ ὅ,τι ἄλλο τοὺς ἐχρειάζετο.

Κατὰ συνέπειαν, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐμποροπανηγύρεως, ἐπεκράτει ἀληθὲς πανδαιμόνιον, ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ἀσματικὰς φωνὰς τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ὀργανοπαίκτης ἐγχωρίου παραγωγῆς, πού ἐτάρασσον τὴν ὑποτιθεμένην γαλήνην τῆς, πού καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐμποροπανηγύρεως διὰ τῶν ἰδίων ὀργάνων παρέτειναν τὴν διασκέδασιν των οἱ ἄνθρωποι τοῦ γλεντιοῦ ἐπὶ δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας ἐορτάζοντες τὰ μεθεόρτια.

Ἡ γραφικότης τῶν στολῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὁποῖα

ἔφερον ἅπαντες οἱ προσερχόμενοι ἀπὸ τὰ γύρω χωριά, γυναῖκες καὶ ἄνδρες, ἀγόρια καὶ κορίτσια ἦτο, τοῦλάχιστον διὰ σήμερον, κᾶτι τι τὸ ἐξαιρετικόν. Ἡ ποικιλία δὲ τούτων ἦτο ἀπερίγραπτος, προσδίδουσα καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν ὄψιν εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν φαντασμαγορικὴν. Αἱ παλαιαὶ ἔθνικαὶ ἔνδυμασθαὶ τῶν κατοίκων συνδεδυασμέναι μὲ τὴν ροδαλότητα καὶ φυσικότητα τοῦ προσώπου, τὴν ὑπερήφανη καὶ καμαρωτὴ κορμοστασιά, ἐσκόρπιζον μεγαλοπρέπειαν καὶ ἀνέδιδον αἴγλην, συνοδεύουσαν αἰσθήματα ἔνδομύχου χαρᾶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς κυματώδους κοσμοσυρροῆς. Ἰδιαίτεράν ὅμως ὄλως θέσιν ἐκράτει εἰς ὅλα τὰ σημεῖα ἡ ἀγνόλευκος φουστανέλλα μεθ' ὄλων τῶν ἐξαρτημάτων τῆς. Ἐνῶ οἱ φουστανελλοφόροι σοβαροφανεῖς ἀλλὰ καὶ γελαστοὶ μὲ τὰς δυσμαΐας γενειάδας τῶν δὲν ἔπαυαν νὰ ἀποτελοῦν τὰ σύμβολα τῶν ἠρωϊκωτέρων παραδόσεών μας ποῦ τὴ γεροντική τῶν πλέον χαρὰ, ἐν μέσῳ τοῦ λουλουδομυριστοῦ φωτός τῆς ἐμποροπανηγύρεως, ἀπήρτιζον αἱ ἀναμνήσεις τῆς πρώτης τῶν ἡλικίας, ποῦ διηγοῦντο μελαγχολικὰ ἀλλὰ καὶ ἀνακουφιστικά. Ἀκόμη καὶ σήμερον πολλοὶ, διατηροῦντες, ὡς ἄλλοι Ἄγγλοι, τὰς παλαιὰς συνθηεῖας καὶ παραδόσεις, φέρουν αὐτὴν κατὰ τὰς ἐπισημοὺς ἡμέρας τῆς ζωῆς τῶν.

Καὶ δὲν θὰ λησμονήσουν ἀκόμη ποτέ, μοῦ ἔλεγον ἄνθρωποι τοῦ παλαιοῦ καὶ καλοῦ ἐκείνου καιροῦ, τὸν ἀείμνηστο Παπαναγιώτη, ὅπως ἀναφέρεται, τὸν ἀλησμόνητο ἱερέα, τὸ θρυλικὸ παπᾶ τῆς Ζήριας Παναγιώτη Παπαδημητρόπουλο, ποῦ ἔσμιγε, τὴν ἡμέρα ποῦ αὐτὸς ὠριζε, οἰκογενειακῶς, μὲ τοὺς συγγενεῖς του ἀπὸ τὸ Δρέπανο καὶ Χροῦτσα «γιὰ νὰ κάνουν τραπέζι στὸ πανηγύρι», κάτωθεν τῶν ψιθυρισμάτων ἑνὸς γηραλέου πεύκου, ποῦ ἐπήγαινε κάθε χρόνο καὶ ποῦ εὕρσκετο εἰς ἕνα λόφον ἀνατολικῶς τοῦ Λαμπίρι. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐπάνω εὐφραϊνόμενος ἠυλόγει τὴν πανήγυριν τοῦ ἐμπορίου καὶ τὴν ἐζωντάνευε ὁ ἀνεπίληπτος κοσμικὸς ἀλλὰ ὁ κατὰ πάντα ἀξιοσέβαστος καὶ ἐπιβλητικὸς παπᾶς, μὲ τὸ ποιητικὸν καὶ ἀγέρωχον παράστημά του. Τὸν πευκὸν τοῦτον ἀκόμη καὶ σήμερον δεικνύουσι μετὰ συγκινήσεως οἱ περλοικοὶ, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ὀλίγοι μόνον κλώνοι, ὁ εἷς χωριστὰ ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀναδεύονται καὶ

εις τὰ ἐλαφρότερα φυσήματα τοῦ ἀνέμου, ἀπὸ τὸν γηραλέον κορμόν του. (1)

Αὐταὶ εἶναι καὶ ἄλλαι, αἱ πολυποίκιλοι ἐκδηλώσεις τῶν συρρεόντων κατὰ τὴν τέλει τῆς ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Ἐρινεοῦ. Εἴκοσι πέντε ἕως τριάκοντα καὶ ἐνίοτε τεσσαράκοντα, κατὰ τὰ ἔτη τῆς μεγαλυτέρας ἀκμῆς, διαφόρων μεγεθῶν παραπήγματα ἢ μπαράγκες κατεσκευάζοντο καὶ ἐνοικιάζοντο παρὰ τῶν προσερχομένων ἐμπόρων καὶ ἀποτελοῦν τὴν ἐμποροζωοπανήγυριν. Αὕτη ἐλάμβανε χώραν ἀπὸ 8 ἕως 10 μέχρι 18 Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους, ἐκ μέρους τοῦ Δήμου, εἰς τὸν ὅποιον ἀποκλειστικῶς ἀνήκε. (2). Ὁ Δήμος ἐνοικίαζε ταύτην εἰς ἰδιώτας ἐνοικιαστὰς ἀντὶ 1500 δραχμῶν καὶ ἄνω, φθάσασαι τὰς 3500 δραχμὰς τὸ ἔτος 1906 καὶ τὰς 4000 τοιαύτας τὸ ἔτος 1908 ὁπότε δὲν ἐνοικίασε τὴν ἐμποροπανήγυριν οὐδεὶς ὡς θὰ ἴδωμεν παρακατιόντες. Τὸ ἐνοίκιον τῆς ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Λαμπίρι ἀπετέλει καθαρὸν ἔσοδον τοῦ Δήμου Ἐρινεοῦ, εἰσπραττόμενον παρὰ τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος. Οἱ ἐνοικιασταὶ ἀνελάμβανον τὴν ὑποχρεωτικὴν κατασκευὴν ἰδίοις ἐξόδοις τῶν παραπηγμάτων, πολὺ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐμποροπανηγύρεως καὶ ἐνοικίαζον ταῦτα εἰς τοὺς ἐμπόρους. Τὸ ἐνοίκιον τοῦ ἐνὸς παραπήματος ἐκυμαίνετο ἀπὸ 150—200 δραχμὰς συνήθως καὶ ἐνίοτε ἕως τὰς 300 τοιαύτας εἰς τοὺς ἐξ Ἄργους ἐμπόρους, ὅσοι ἐκ τούτων ἦσαν εὐπορώτεροι καὶ ἤθελον πρὸς ἐνοικίαν πλεόν τῶν 2 μέτρων παράπηγμα.

---

1) Ὁ ἀείμνητος ἱερεὺς Παναγιώτης Παπαδημητρόπουλος τοῦ Παπαδημήτρι (διότι καὶ ὁ πατὴρ του ἦτο ἱερεὺς), γόνος παλαιᾶς ἀρχοντικῆς καὶ ἡρωικῆς οἰκογενείας, καθ' ὅσον οἱ πρόγονοὶ του ἠγωνίσθησαν, ἐπὶ ἐπαναστάσεως 1821 καὶ πρὸ αὐτῆς ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ, διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς περιφερείας ταύτης καὶ ἄλλων τῆς Ἑλλάδος μερῶν, ἀποτελεῖ διὰ τὸν τόπον τοῦτον ἕνα θρόνον, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου θὰ μείνη ἀλησμόνητον διὰ μέσου τοῦ χρόνου εἰς πάντα Ζηριώτην. Ἐπὶ πενήκοντα δὲ καὶ πλεόν συναπτά ἔτη διατηρήσας τὰ ἱερατικά σκήπτρα τῆς ἱστορικῆς Ζηρίας, ἀπέθανεν τὴν 28ην Μαΐου τοῦ 1928 ἐν Ἀθήναις, εἰς βαθὺ γῆρας, ψελλίζων κατὰ τὰς τελευταίας καὶ ἀλησιμονήτους ἐκείνας τοῦ βίου του σιγμάς, τὸ τροπᾶριον τῆς Θ' ᾠδῆς «Τὴν χεῖραν σου τὴν ἀψαμμένην Κύριε...»

2) Ἐσφαλμένως τὸ Κοινοτικὸν συμβούλιον Ζηρίας, εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 82 πρᾶξιν αὐτοῦ τῆς 22 Αὐγούστου 1934, δι' ἧς ὑποβάλει ψήφισμα πρὸς τὸν Νομάρχην Ἀχαΐας διὰ τὴν ἐπανασύστασιν τῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1912 διαλυθείσης ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Λαμπίρι, ἔχει ἀναγράψει τὴν λεπτομέρειαν ὅτι ἡ ἐν λόγω ἐμποροπανήγυρις ἐτελεῖτο τότε ἀπὸ 5 Ὀκτωβρίου ἕως 15 ἰδίου μηνός, καθ' ὅσον αὕτη ἐλάμβανε χώραν ἀπὸ 8 ἕως 10 μέχρι 18 Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἔτους.

III

Τὸ Λαμπίρι ὡς συνοικισμὸς καὶ αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τῆς ἐμποροπανηγύρεως

Τὸ Λαμπίρι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ὡς συνοικισμὸς, δὲν εἶχε ἀκόμη ἀρχίσει νὰ συντελεθῆται. Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῆς λειτουργίας καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἐμποροπανηγύρεως, οἰκίας ἐν Λαμπίρι εἶχον οἱ ἑξῆς : 1) Ὁ ἐξ Αἰγίου ἔμπορος Καῖσαρ Νικολαΐδης, ὅστις ἐπώλησε ταύτην κατὰ τὸ ἔτος 1906 μὲ 1907 εἰς τὸν ἐκ Ζηρίας Δ. Κουτσόγεργαν. 2) Ὁ ἐκ Σαλμενίκου Ἑμμανουὴλ Οἰκονομόπουλος, διατελέσας δήμαρχος τοῦ τέως δήμου Ἐρινεοῦ ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη. (1). 3) Ὁ ἐκ Καμαρῶν Ἀνδρέας Λιανός, ἡ οἰκία τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ παλαιότερα καὶ ἦτις εἰς τὰ προχωρημένα χρόνια ἐχρησίμευσεν ὡς χάνι. (2) Τοῦτο εἶναι τὸ πρὸ καὶ μετὰ τοῦ 1890 ὀνομαστὸν ἐν Λαμπίρι χάνι, χρησιμεῖον ταυτοχρόνως καὶ ὡς σταθμὸς ἀπαραίτητος τοῦ ἐπίππου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ταχυδρομικοῦ ὑπαλλήλου, τοῦ ἐκτελοῦντος τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν ἀπὸ Αἰγίου εἰς Πάτρας καὶ τανάπαυιν. 4) Ὁ Α. Κούγιας ὅστις ἐπώλησε μεταγενεστέρως τὴν οἰκίαν του εἰς τὸν ἐκ Βερίνου Ἀνδρέαν Σκουτῆζον, ἐντὸς τῆς ὁποίας κατῴκησεν οὗτος, ἀφοῦ πρῶτον διερρύθμισε ταύτην. 5) Ὁ ἐκ Καμαρῶν Κ. Δημόπουλος, ἡ οἰκία τοῦ ὁποίου εἶναι μεταγενεστέρᾳ τῶν προμνημονευθέντων καὶ 6) Ὁ ἐξ Αἰγιαλείας Ἀνδρέας Σ. Παναγιωτόπουλος, γόνος παλαιᾶς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας τοῦ Αἰγίου, ἡ οἰκία τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ παλαιότερα πα-

1) Ὁ Ἑμμανουὴλ Οἰκονομόπουλος τοῦ Κανέλλου ἐκ Σαλμενίκου, διετέλεσε δήμαρχος τοῦ τέως δήμου Ἐρινεοῦ, κατόπιν ἐκλογῶν, μετὰ τὴν εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 (ἄρθρον 105) ἀναγραφὴν τῆς διατάξεως καθ' ἣν ἡ δημοτικὴ Ἀρχὴ θὰ ἐξελέγετο τοῦ λοιποῦ «δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίας» κατὰ τὰς ἐξῆς περιόδους. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1887—1891, ἀπὸ τοῦ 1895—1903 καὶ ἀπὸ τοῦ 1907—1912 δηλ. μέχρι καταργήσεως τοῦ Δήμου, δυνάμει τοῦ νόμου ΔΝΖ' (10—2—1912) περὶ συστάσεως δήμων καὶ κοινοτήτων, ὅστις σὺν τοῖς ἄλλοις κατήργησε διὰ τοῦ ἄρθρου 208 καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ ἀπὸ 17ης Δεκεμβρίου 1833 Β. Δ.

2) Πάντοτε παρὰ τὸν ὀρμίσκον τοῦ Λαμπίρι, καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, διετηρεῖτο τὸ χάνι διὰ τοὺς πεζοποροῦντας καὶ τοὺς ἄλλους. Οὕτω ἐν ἔτει 1805, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἄγγλος περιηγητὴς Λήκ, εἰς τὸ Λαμπίρι, ἕνας Ἀγῶς τῶν Πατρῶν, διετήρει χάνι μετ' ἀρκετῆς ἐκτάσεως ἀγρῶν. Ἐνας Ἕλληνας δὲ ἐνοικιάζει τὸ χάνι καὶ ἔξ στρέμματα ἀγροῦ ἀπὸ τὸν Ἀγῶν, ἀντὶ 200 γροσίων κατ' ἔτος. Ν. Λέκκα «Ῥύπες κ.τ.λ.» Ἀθήναι 1916, σελ. 45. Leak Travels in the Morea σελ. 193—195.

σών, φιλοξενουμένη εις την τερπινοτάτην ακτήν του Λαμπίρι, από τα μέσα του παρελθόντος αιώνας.

Αυταί είναι αι οικίαι εν Λαμπίρι, αρχαιότεραι του έτους 1907, καθ' ότι η γενομένη τότε γενική απογραφή φέρι το Λαμπίρι η «Λαμπίρι τ' άμπέλια» ως κατωκημένον τόπον με την μοναδικήν πληροφορίαν των 6 οικίων (1) και αυτό είναι τó μέρος της έμποροπανηγύρεως. Ειδικώς όμως ó σημερινός άγρός εν Λαμπίρι του έκ Ζηρίας κ. Πάνου Λότσικα, διαμένοντος εν Πάτραις, τον όποτον ήρχισε να μεταβάλλη εις ώραίαν έπαυλιν, οικοδομήσας έντός αυτού έξοχικήν οικίαν και φυτεύσας φιλοκάλως διάφορα δένδρα όπωροφόρα και μή, έφιλοξένει τους σιδηρουργούς, ύποδηματοποιούς, χασάπηδες και τα ψηταργιά. Μία μεγάλη δέ γκορτσιά, επί της βορεινής πλευράς του έν λόγω άγρου, εύρισκομένη, κοπεΐσα μεταγενεστέρως με τó φύλλωμα άραιόν και άσθενές ύπό τον φόρτον έτων αίωνων, έχρησίμειυε ως θαυμασία κρεμάστρα από τους άλλοτε πυκνοφύλλους κλώνους της όποίας έκρέμων όλόγυρα τα ροδαλώτερα, παχύτερα και έλκυστικώτερα τών, διά την έμποροπανήγυριν, σφαγείων, ένφ εις όλίγων βημάτων άπόστασιν, οι ψηνόμενοι όβελιαί άμμοι έγαργάλιζον τους ρώθωνας των διερχομένων. (2)

Μέχρι του έτους 1907 η έμποροπανήγυρις, εν θαυμαστη άκμῃ έτελειτο κανονικώς και άπερισπάστως.

Τό έτος 1908 δέν ένοίκιασε ούδεις την έμποροπανήγυριν διά την κατασκευήν παραπηγμάτων και τα περαιτέρω, έκ του γεγονότος ότι τó ένοίκιον ειχεν άνέλθει τας 4.000 δραχμάς, και οι ένοικιασταί προέβλεπον ότι τά έξοδα, έκ της ύπενοικιάσεως, δέν θ' άνταπεκρίνοντο εις τó ως άνω ένοίκιον του δήμου. Ό δήμος όμως, έχων την έδραν του μακράν του Λαμπίρι, εις «Καλύβια Σαλμενίκου η Σαλμενικιώτικα», δυνάμει του από 3 Φεβρουαρίου 1868 Β. Διατάγματος (και μή δίδων μεγάλην ση-

1) "Ορα πίνακα πληθυσμού των χωρίων του τ. δήμου Έρινεού από του 1829 έτους και έντεϋθεν, εις Ν. Λέκκα «Ρύπες κ.τ.λ.» Αθήναι 1916, σελ. 164.

2) "Η έμποροπανήγυρις του Λαμπίρι, μέχρι του έτους 1900 έτελειτο την 8ην Σεπτεμβρίου έκάστου έτους. Από του 1901 έτους όμως, διά Β. Δ., ώρισθη διά την 20ην του ίδιου μηνός, αρχής γενομένης από του άνωτέρω έτους ήτοι του 1901. Η ως άνω είδησις έδημοσιεύθη τότε εις τας έφημερίδας των Πατρών την 16ην Σεπτεμβρίου 1901, αφού προηγουμένως ειχε κοινοποιηθῆ ένκαίρως εις τους άρμοδίους διά την λήψιν των ένδεικνυόμενων μέτρων.

μασίαν, τὴν τελευταίαν στιγμήν κάτεσκεύασε προχειρῶς ἀτελεῖς καὶ ἀνεπαρκεῖς τινὰς οἰκίσκους, πρᾶγμα ποῦ ἠμπόδισε τὴν πλειονότητα τῶν καλῶν ἐμπόρων, νὰ προσέλθουν εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν καὶ λάβουν μέρος. Κατὰ συνέπειαν τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐλειτούργησε πλημμελῶς, διὰ νὰ ἐπαναληφθῆ ὁμως ὀρμητικωτέρα τὸ ἔτος 1909, ὁπότε ἐνοικιάσθη παρ' ἰδιωτῶν κατοίκων Ζηρίας. (1) Τὰ ἐπόμενα τοῦ 1909 ἔτη, ἀνέλαβε καὶ πάλιν, τὴν κλονισθεῖσαν ἰσορροπίαν τῆς, ὡς καὶ πρότερον, μέχρι τοῦ 1912.

***

Τὸ ἔτος 1912 παίζεται ἡ τελευταία σκηνὴ τῆς παληᾶς μεγάλης ἐμποροπατηγύρεως τοῦ Λαμπίρι. Ἀπὸ τὸ ἔτος τοῦτο σβύνει ἡ ἱστορία τῆς μεγάλης ἐμποροπανηγύρεως τοῦ ἱστορικοῦ Ἐρινεοῦ, παύσασα πλέον ἀπὸ τὸν χρόνον ἐκεῖνον νὰ τελεῖται. Ἡ κήρυξις τοῦ Βαλκανοτουρκικοῦ πολέμου ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκηρύχθη καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐπιστράτευσις, ποῦ ἤνοιξε τοὺς ἐθνικοὺς ὀρίζοντάς τῆς ἐπέφερε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὴν διακοπὴν τῆς ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Λαμπίρι. Αἱ ἔκτακτοι περιστάσεις, ποῦ διέτρεχεν ἡ Ἑλλάς, οἱ ὀλίγοι ἐναπομείναντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γηραλέοι καὶ ἡ ἀπροθυμία τῶν ὑπολοίπων ποῦ εἶχον στείλει εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος τοὺς ἐκλεκτοὺς των καὶ τὰ παλληκάρια των, ἦσαν καὶ τὰ τελειωτικὰ κτυπήματα τῆς ἐμποροπανηγύρεως.

Κατεσκευάσθησαν μερικαὶ μαπαράγκες καὶ δὲν ἐπρόφθασε νὰ φθάσῃ ἡ ἡμέρα τῆς ἐνάρξεώς τῆς, διεκόπη δὲ πρὶν ἢ τελειώσουν αἱ ὠρισμένοι ἡμέραι, διαλυθεῖσα ἀπροόπτως καὶ ἀκλεῶς ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀδιαφορίας.

Τοιοουτρόπως κλείεται ἡ ἱστορία τῆς περιόδου ταύτης τῆς παληᾶς μεγάλης ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Λαμπίρι διὰ νὰ συνεχισθῆ ὕστερα ἀπὸ 24 χρόνια.

Καὶ μόνον ἔκτοτε ἡ καθημερινὴ μελωδία τῶν ἐπὶ τῆς ἀμώδους ἀκτῆς φλοισβοειδῶν κυμάτων, ἐπέπρωτο νὰ εἶναι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὁ μοναδικὸς ἀλλὰ παντοτεινὸς σύντροφος τῆς

---

1) Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, κατωρθώθη, διὰ τῆς ἀρτίας κατασκευῆς παραπηγμάτων καὶ διὰ τῆς ἀρίστης ἐμφανίσεως τούτων οὕτως, ὥστε νὰ συγκεντρωθοῦν καὶ πάλιν οἱ καλοὶ ἔμποροι, ν' ἀποκατασταθῆ ἡ καλὴ φήμη τῶν περασμένων, πρὸ τοῦ 1908, ἐτῶν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ νὰ συνεχισθῆ ἡ λειτουργία τῆς κλονισθείσης ἐμποροπανηγύρεως, με μεγαλυτέραν θέρμην, ζῶην καὶ κίνησιν.

μελαγχολικής καὶ μονοτόνου ζωῆς τῶν ὀλίγων κατοίκων τοῦ ἱστορικοῦ Ἐρινεοῦ. Εἰς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος καὶ πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. χάνονται σιγά-σιγά εἰς τὸν συννεφιασμένον οὐρανόν, τὰ βουνὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας τὰ ἀπέναντι ἀκριβῶς τοῦ Ἐρινεοῦ, φαλακροειδῆ καὶ ἐπιβλητικά, ὡς ἀγάλματα θαυμασίων θεοτήτων, ὑψώνονται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς. Ἡ μακρυνὴ ἠχὴ τῆς θαλασσινῆς αὖρας, ἡ ὁποία φθάνει καὶ μέχρι τοῦ Ἐρινεοῦ ἐν συνδυασμῷ μετὰ τοῦ μυρωμένου τῶν πεύκων ἀέρος, καὶ τῶν μελωδικῶν κυμάτων τῆς ἀκτῆς, δημιουργεῖ μίαν ἐξωτικὴν συμφωνίαν καὶ ζωντανεῦει τὴν σκέψιν τῶν παλαιῶν γεγονότων τῶν διαδραματισθέντων εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ὕγρου βασιλείου καὶ προξενεῖ τὴν αἴσθησιν κάποιου παραδόξου ρίγους. Ἴσως νὰ συνδράμουν εἰς τοῦτο καὶ τὰ περίξ μέρη, τῶν ὁποίων βλέπει κανεὶς καὶ ἀπὸ μακρὰν ἀκόμη, τὴν παλαιὰν αὐτῶν ἱστορίαν, ἐνθρονισμένην καὶ τώρα εἰς ἐρείπια, φρούρια καὶ πύργους ποικιλωνύμους, οἵτινες ὄρθουνται ἀσάλευτοι, ἐν μέσῳ τῆς διαδοχῆς τῶν αἰώνων, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς γαλανῆς παραφυάδος τοῦ Ἴονίου Πελάγους.

IV

Ἡ ἀνασύστασις τῆς παληᾶς ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Ἐρινεοῦ, ἡ διαδικασία, ἡ ἔναρξις τῆς 6'. περιόδου καὶ σκέψεις τινές περὶ αὐτῆς.

Παρήλθον ἕκτοτε ἀρκετὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ 1912 ἐν μέσῳ τῆς διαρρέυσεως τῶν ὁποίων ἡ ἐμποροπανήγυρις τοῦ Λαμπρίου, ἀνῆκε εἰς τὸ ὄνειροειδὲς παρελθόν, μὴ λησμονηθεῖσα ὁμως ποτέ. Καὶ θὰ διέρρεον ἀκόμη ἱκανὰ ἔτη χωρὶς κἂν νὰ ὑπῆρχον ἐλπίδες ἀναβιώσεώς της, ἐὰν τὸ ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ εἰδικῶς ἡ Διεύθυνσις Ξένων καὶ Ἐκθέσεων ἦς προϋσταται ἐπαξίως, ὁ ἐξ Ἀραγοζαίνων ἀκάματος ἐρευνητῆς τῶν Ῥυπῶν κ. Ν. Λέκκας, υἱὸς τοῦ ἄλλοτε διατελέσαντος δημάρχου τοῦ τέως δήμου Ἐρινεοῦ Γεωργίου Χ. Λέκκα, (1) δὲν ἐζήτη

(1) Ὁ Γεώργιος Λέκκας τοῦ Χριστοῦ, καταγόμενος ἐκ τοῦ χωρίου Γρόπα ἀλλὰ κατοικῶν εἰς Ἀραγόζαινα, διετέλεσε δήμαρχος τοῦ τ. δήμου Ἐρινεοῦ, κατόπιν ἐκλογῶν, μετὰ τὴν εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦ 1864 (ἄρθρ. 105) ἀναγραφὴν τῆς διατάξεως, καθ' ἣν ἡ δημοτικὴ Ἀρχὴ θὰ ἐξελέγεται τοῦ λοιποῦ «δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίας» κατὰ τὰς ἐξῆς περιόδους: Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1878 μέχρις Ὀκτωβρίου τοῦ 1887 συνεχῶς καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1891 μέχρι τοῦ ἔτους 1895.

διά τοῦ ὑπ' ἀριθ. 58691 τῆς 16-8-933 ἐγγράφου του, ἀπὸ τὸν πρόεδρον τῆς κοινότητος Ζήριας, νὰ πληροφορηθῆ «τὸ ἔτος ἀφ' ὅτου ἔπαυσε νὰ λειτουργῆ ἡ ἐν λόγῳ ἐμποροπανήγυρις, ἂν πράγματι ἔπαυσε νὰ τελῆται», ἐπειδὴ, ἀναφέρει, «εἰς παλαιότερους χρόνους ἐτελεῖτο εἰς Λαμπίρι ἐμποροπανήγυρις ἡ ὁποία ὅπως παρετηρήσαμεν, δὲν ἀναγράφεται πλέον εἰς τὰ βιβλία τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου μεταξὺ τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἐμποροπανηγύρεων». (1)

Τὸ ἔγγραφο τοῦτο ὑπῆρξε ἀφορμὴ, εἰς τρόπον ὥστε τὸ κοινοτικὸν Συμβούλιον Ζηρίας νὰ ἐνθυμηθῆ τὴν παλαιὰν ἐμποροπανήγυριν τοῦ Λαμπίρι, Διὰ δὲ τῆς ὑπ' ἀριθ. 82 τῆς 22—8—1935 πράξεώς του ὑπέβαλε ψήφισμα, περὶ ἐπανασυστάσεως τῆς ἐμποροπανηγύρεως ἐν Λαμπίρι, πρὸς τὸν οἰκεῖον Νομάρχην διὰ τὰ περαιτέρω. (2)

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἐνεκρίθη, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὸ ψήφισμα τοῦ κοινοτικοῦ Συμβουλίου Ζηρίας. Τὸ δὲ ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἀνεκοίνωσε εἰς τοῦτο, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10295 τῆς 21—2—1935 ἐγγράφου του, τὸ εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως, δημοσιευθὲν διάταγμα ἀπὸ 15—1—1935 περὶ ἐπανασυστάσεως ἑτησίας ἐμπορικῆς πανηγύρεως εἰς τὴν κοινότητα Ζηρίας. (3)

Μετ' αὐτὴν τὴν διαδικασίαν, γίνεται πλέον πραγματικότης, ὁ ἀπὸ ἐτῶν πόθος ὀλοκλήρου τῆς περιφερείας, διὰ τῆς ἀναβιώσεως τῆς ἐμποροπανηγύρεως ποῦ θὰ τελῆται τατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ 5—15 Ὀκτωβρίου, εἰς τὰ παλῆὰ μέρη τοῦ Ἐρινεοῦ, ποῦ εἶχε καταντῆσει θρῶλος ἀληθινὸς εἰς τὴν ψυχὴν κάθε Ἐρινεῖτου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὄλων ἐκείνων ποῦ τὴν εἶχον γνωρίσει καὶ εἶχον ἐνώσει ὀλίγας ἡμέρας τῆς ζωῆς των μαζί της.

1) Ἡ διεύθυνσις Ξένων καὶ Ἐκθέσεων, μετεφέρθη, ὡς γνωστὸν, ἐκ τοῦ Ἐμποροπανηγύρεως Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, εἰς τὸ ὑπῆγετο ἄλλοτε, εἰς τὸ νεοῖδρυθὲν Ἐμποροπανηγύρεον Τύπου καὶ Τουρισμοῦ.

2) Τὸ Ἐμποροπανηγύρεον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, εἰς ἀπάντησιν σχετικοῦ ἐγγράφου τοῦ κοινοτικοῦ συμβουλίου Ζηρίας, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 44.340 τοῦ ἔτους 1934, ἐγγράφου αὐτοῦ, ἐγνωστοποίησε ὅτι, διὰ τὴν ἐπανασύστασιν τῆς ἐμποροπανηγύρεως τοῦ Λαμπίρι, ἀπαιτεῖται ψήφισμα τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου μετὰ προτάσεως τοῦ οἰκείου Νομάρχου, διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ παρὰ τοῦ ἰδίου Ἐμποροπανηγύρεως, σχετικοῦ διατάγματος.

3) Τὸ, ἐν λόγῳ, διάταγμα τοῦ Ἐμποροπανηγύρεως Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 23 τεῦχος Α. ὑπὸ ἡμερομηνίαν 24 Ἰανουαρίου 1935, φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἀναδημοσιευόμενον ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ παρόντος τεύχους.

Ἡ ἔναρξις τῆς β'. περιόδου, ὕστερα ἀπὸ 24 χρόνια, εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἐνεκαινιάζετο μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἢ ὅποια ἀξίζει, χάριν τῆς ἱστορίας τῆς β'. περιόδου χάριν τῆς παληᾶς ἱστορίας τῆς ἐμποροπανηγύρεως καὶ χάριν τῆς ἱστορίας τοῦ τόπου ποῦ σύρει ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐνδόξους σελίδας τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Καὶ ἐνῶ γράφω τὴ μελέτη αὐτή, ἔρχονται αὐθορμήτως εἰς τὸν νοῦν μου αἱ ἐξῆς σκέψεις. Θὰ ξαναγυρίσουν ἄρα γε καὶ πάλιν τὰ ὠραῖα ἐκεῖνα χρόνια τῆς δόξης καὶ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμποροπανηγύρεως ; Θὰ αἰσθανθῆ καὶ πάλιν τὸ Λαμπίρι τὴν κίνησιν τῆς κοσμοσυρροῆς καθὼς τὸ 1892 ἕως τὸ 1897, θὰ δονηθοῦν ἐκ νέου ἀπὸ τὸν χαρμῶσονον θόρυβον τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ παραθαλασίου συνοικισμοῦ καὶ θὰ ἀκουσθῆ ἄλλην μίαν φοράν ἀκόμη ὁ ἀντίλαλος τῆς ἀκρογιαλιᾶς ἀπὸ μεθυστικὴν χαράν, ὑψωνόμενος ὑπεράνω τοῦ ἀναστήματος τῆς ἐμποροπανηγύρεως ; Οἱ φλοῖσβοι τῆς ἀκτῆς θὰ ξαναχαιρετίσουν τὴν ἀφέλειαν τῆς ἰδιορρύθμου ζωῆς τῶν παληῶν κατοίκων καὶ θὰ ξαναζωντανέψουν τὴν ἐμποροπανήγυριν μὲ τὸ ὑπερήφανον καὶ ἀγέρωχον παράστημά των ὁ ἀέλιμητος Παπαναγιώτης τῆς Ζήριας καὶ οἱ ὑψίκορμοι φουστανελλοφόροι τοῦ παληοῦ Ἐρινεοῦ;

Τὸ τελευταῖον τὸ γνωρίζω καλά δὲν θὰ συμβῆ ποτέ πλέον.....Ἄλλὰ καὶ διὰ τὰ ἄλλα θὰ μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ διατηρῆσω μερικὰς ἀκόμη ἀμφιβολίας, ὅχι διότι ἐλλείπουσι τὰ μέσα καὶ ἡ πρόθυμος ἐνέργεια τῶνσχόντων τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀναζωντανεύσεώς της, ἀλλὰ διότι ἀπλοῦστατα, ἔχουν παρέλθει τὰ χρόνια ἐκεῖνα τῆς ἀκάκου, ἀφελοῦς καὶ ἀνυπόπτου ζωῆς τῶν κατοίκων, παρῆλθον οἱ λεβεντόκορμοι τῆς Ζήριας καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ Ἐρινεοῦ καὶ διέρρευσαν οἱ καιροὶ ἐκεῖνοι τῆς «ἀξεσυνερισιας» ὅπως μοῦ ἔλεγεν κάποιος, λειψανον τῆς παληᾶς γενεᾶς, χαρακτηριστικῶς, ποῦ κατηύθυναν τὰ βήματα ὄλων εἰς τὰς πλέον εὐγενεῖς πράξεις, ὅπου πραγματικῶς ἠδύναντο νὰ διαθέσουν ἑαυτοῦς, δι' αὐτὰς χωρὶς νὰ ὑποβλέπη ὁ παραπλήσιος τὸν πλησίον.

Ἐνεκα τούτων καὶ μόνον τῶν λόγων, θέλω νὰ διατηρῶ ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, μερικὰς ἀμφιβολίας. Παρὰ ταῦτα ὅμως, εὐχομαι ἓνα ἀκτινοβόλον μέλλον, τὸ ὅποιον θὰ ἀποβῆ τόσον πρὸς ὄφελος τῶν κατοίκων τοῦ Ἐρινεοῦ καὶ τῶν

γειτονικῶν μερῶν, ὅσον καὶ πρὸς συνέχισιν τῆς ἱστορίας, τῆς διακοπείσης ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη παληᾶς ἐμποροπανηγύρεως. Καταλλῆως δὲ αὕτη ἐναρμονιζομένη καὶ καθοδηγουμένη, θὰ ἀποτελέσῃ ἀναμφισβητήτως, σταθμὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐμποροπανηγύρεων τῆς Ἑλλάδος, ἢ ἐπανασυσταθεῖσα νέα μεγάλη ἐμποροπανήγυρις τοῦ ἱστορικοῦ Ἑρινεοῦ.

Ε Π Ι Μ Ε Τ Ρ Ο Ν

Τρία ἐκ τῶν ἐπίσημων ἐγγράφων, τῶν σχέσιν ἐχόντων μὲ τὴν ἐπανασύστασιν τῆς ἐμποροπανηγύρεως ἐν Λαμπίρῳ (Ζηρίας Πατρῶν). (1)

Α΄.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΞΕΝΩΝ & ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Αὐγούστου 1933

Ἀριθ. Πρωτ. 58691

Πρὸς τὸν
κ. Πρόεδρον Κοινότητος Ζηρίας
Εἰς Ζήριαν

Εἰς παλαιότερους χρόνους ἐτελεῖτο εἰς Λαμπίρῳ ἐμποροπανηγυρίς, ἡ ὁποία ὄπως παρατηρήσαμεν δὲν ἀναγράφεται πλέον εἰς τὰ βιβλία τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου μεταξὺ τῶν ἐν ἐνεργεῖα ἐμποροπανηγύρεων.

Σὰς παρακαλούμεν ὅθεν ὄπως ἔχετε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς πληροφορήσητε τὸ ἔτος ἀφ' ὅτου ἔπαυσε νὰ λειτουργῇ ἡ ἐν λόγῳ ἐμποροπανηγυρίς, ἂν πράγματι ἔπαυσε νὰ τελεῖται. . . .

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντῆς

Ν. ΛΕΚΚΑΣ

1) Ἄτερα ἐγγραφα ἐπίσημα ἀφορῶντα ἐν γένει τὴν ἐμποροπανηγυρίαν, ἣτοι πρώτην σύστασιν, ἐνοικιαστήρια, λειτουργίαν, λοιπὴν σχετικὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰ τοιαῦτα, δὲν ὑπάρχουσι σφζόμενά που, διότι τὸ ὅλον ἀρχειὸν ἀπὸ συστάσεως, τοῦ τ. δήμου Ἐρινεοῦ, εἶχε μεταφερθῆ ἐν ἔτει 1907 ὑπὸ τοῦ τότε δημάρχου Ἀριστ. Οἰκονομοπούλου ἐκ τοῦ δημοτικοῦ οἰκήματος Κάτω Σαλμενίκου, ἔνθα ἦτο ἡ ἔδρα τοῦ δήμου, εἰς τινα ἀγροικίαν τοῦ (λινόν), παρὰ τὸ, ὡς ἄνω, χωρίον, διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς του. Ἐκεῖ πολλά τοῦ δήμου ἐγγραφα, λόγω τῆς πλημμελοῦς φυλάξεως καὶ τῆς μεταφορᾶς, ἀπώλεσθησαν. Καθ' ἃ δὲ μ' ἐπληροφόρησεν προέχον ἐν Σαλμενίκῳ σήμερον πρόσωπον, ἀντίθετοι πολιτικῶς τοῦ ἄνω δημάρχου, νομίζοντες ὅτι ἐκδικοῦνται αὐτόν, ἔθεσαν πῦρ εἰς τὸ λινόν του, τὸ ἴδιον ὡς ἄνω ἔτος 1907 καὶ ἀπετέφρωσαν τὸ μεγαλύτερον καὶ πολυτιμώτερον, φυσικὰ, μέρος τοῦ ἀρχειοῦ. Τὰ ἐναπομείναντα ὀλίγα ἐγγραφα, τὰ πλείοτερα ὧν εἶναι διπλότυποι ἀποδείξεις, πλείστα ἀφορῶσαι τοὺς κατοίκους Ζηρίας, περιελθόντα εἰς τοὺς διαδόχους δημάρχους καὶ μετέπειτα εἰς τοὺς προέδρους τῆς συσταθείσης κοινότητος (1912) σφζονται ἔτι καὶ νῦν. Διαφυλάττονται δὲ σήμερον εἰς τὴν ἐν Κάτω Σαλμενίκῳ ἀρχοντικῆν οἰκίαν τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδρέου Ἀναγνώστη Παπανικολοπούλου, ἔνθα φιλικῶς προσκληθεὶς πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ τακτοποίησιν τῶν σπουδαιοτέρων ἐκ τούτων, ὁμολογῶ ὅτι ἔτυχον προθύμου καὶ εὐγενοῦς ὑποδοχῆς.

28

Β'.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

15)24 'Ιανουαρίου 1935 (23-Α)

Περί συστάσεως έτησιας έμπορικης πανηγύρεως εις την Κοινότητα Ζηρίας.

'Ελληνική Δημοκρατία

"Εχοντες υπ' όψει την υπ' αριθ. 82 έ. έ. πράξιν του κοινοτικού συμβουλίου Ζηρίας και τό υπ' αριθ. 19871 έ. έ. έγγραφον του Νομάρχου Άχατας προτάσει του 'Ημετέρου επί της 'Εθνικής Οικονομίας 'Υπουργού, άπεφασίσαμεν και διατάσσομεν.

'Εγκρίνομεν όπως έν τή κοινότητι Ζηρίας εις την θέσιν Λαμπίρι τελείται έτησια έμπορική πανήγυρις από 5—15 'Οκτωβρίου.

Εις τόν αυτόν 'Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος.

'Εν 'Αθήναις τή 15 'Ιανουαρίου 1935

'Ο Πρόεδρος

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΖΑΪΜΗΣ

'Ο επί της 'Εθνικής Οικονομίας 'Υπουργός
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Γ'.

'Η ανακοίνωσις του άνωτέρω Διατάγματος εις την Κοινότητα Ζηρίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ Α'.—ΤΜΗΜΑ Α'.

'Αριθ. Πρωτ. 10295

'Εν 'Αθήναις τή 21 Φεβρίου 1935

Κοινότητα Ζηρίας
Ζήριαν

'Ανακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι εἰς τό υπ' αριθ. 23—Α (24—1—1935) φύλλον τῆς 'Εφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐδημοσιεύθη Διάταγμα ἀπό 15-1-1935, περὶ συστάσεως έτησιας έμπορικῆς πανηγύρεως εις την κοινότητα Ζηρίας.

'Εντολῆ 'Υπουργού

'Ο Τμηματάρχης
Α' ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΗΣ

Πρὸς ἅπαντας τοὺς ὀπωσδήποτε—ἐν τῇ ἐρεύνη ἡμῶν—
προσφερθέντας, ὅπως παράσχωσιν ἡμῖν πᾶσαν πληροφορίαν ἐν
σχέσει μὲ τὰς λεπτομερείας κ.τ.λ. τῆς ἱστορίας τῆς παλαιᾶς με-
γάλης ἔμποροπανηγύρεως τοῦ Ἐρινεοῦ, ἐκφράζομεν τὰς ἀπεί-
ρους ἡμῶν εὐχαριστίας διὰ τὴν εὐγενῆ καὶ ἀλησιμόνητον αὐτῶν
συνδρομήν, πρὸς σύνταξιν τῆς ἀνεκδότου ἱστορίας τῆς ἐν λόγῳ,
μεγάλης ἔμποροπανηγύρεως, διὰ τοῦ μικροῦ τούτου πονη-
ματίου.

Ὁ Συγγραφέας

Ὁ Ἐκδότης

Περιεχόμενα

1) 'Αφιέρωσις	Σελ. 3
2) Πρόλογος	» 5
3) I. ΑΙ έμποροπανηγύρεις έν γένει και ή τοιαύτη του 'Ερινεοϋ	» 7
4) II. ΑΙ φυσικαί και Ιστορικαί καλλοναί του 'Ερινεοϋ και ή άκριβής θέσις τής έμποροπανηγύρεως έφ' όλων τών πλευρών	» 12
5) III. Τό Λαμπίρι ώς συνοικισμός και αι τελευταία ημέραι τής έμποροπανηγύρεως	» 19
6) IV 'Η άνασύστασις τής παληάς έμποροπανηγύρεως του 'Ερινεοϋ, ή διαδικασία, ή έναρξις τής β'. περιόδου και σκέψεις τινές περί αύτης	» 22
7) 'Επίμετρον	» 27
8) Εϋχαριστήριον συγγραφέως και έκδότου	» 29
